

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie ze skargi A. W.
o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu
Rejonowego w N. w dniu 22 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RC (...),
wydanym w sprawie z powództwa M. D.
przeciwko A. W.
o ustalenie ojcostwa,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej skarżącego
od wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt I Ca (...)

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
w części odnoszącej się do ustalenia ojcostwa,**
- 2. odrzuca skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Pozwany A. W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 24 stycznia 2019 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Rejonowego
w N. z dnia 2 lipca 2018 r. Wyrokiem tym Sąd pierwszej instancji oddalił skargę

pozwanego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w N. z dnia 22 sierpnia 2001 r. (III RC (...)). Przedmiotem postępowania, którego dotyczyło żądanie wznowienia postępowania było - uwzględnione w zaskarżonym skargą wyroku - powództwo małoletniego M. D. o ustalenie, że pozwany jest jego ojcem oraz o zasądzenie alimentów.

Sąd Rejonowy uznał, że zachodziły przesłanki do wznowienia postępowania na wskazanej przez pozwanego podstawie z art. 401 § 2 k.p.c., ponieważ w prawomocnie zakończonym postępowaniu pozwany nie brał udziału i był reprezentowany przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu, który wykazywał się biernością w obronie praw pozwanego. W toku wznowionego postępowania przeprowadzone zostało postępowanie dowodowe, przede wszystkim dowód z badań DNA w celu ustalenia, czy pozwany jest biologicznym ojcem małoletniego powoda. Dowód ten potwierdził jego ojcostwo, wobec czego Sąd Rejonowy oddalił skargę o wznowienie, przyjmując, że treść wyroku wydanego w wyniku wznowionego postępowania byłaby taka sama jak poprzedniego, kończącego nieważne postępowanie. Sąd stwierdził, że ponowione postępowanie nie wymagało skasowania poprzedniego wyroku po to tylko, żeby następnie wydać taki sam. Prawidłowo przeprowadzone postępowanie po wznowieniu doprowadziło do sanowania tego orzeczenia, co uzasadniało wydanie orzeczenia oddalającego skargę o wznowienie.

Pozwany złożył apelację od tego wyroku zarzucając, że Sąd Rejonowy pominął etap rozpoznania skargi o wznowienie postępowania i rozpatrzył nową sprawę, co wymagało zakończenia tej sprawy nowym wyrokiem merytorycznym, dotyczącym jej przedmiotu, tj. ustalenia ojcostwa i zasądzenia alimentów. Oddalenie skargi o wznowienie postępowania w innej sprawie spowodowało, że został utrzymany w mocy wadliwy wyrok. Pozwany zaprzeczył też, aby Sąd Rejonowy powtórzył czynności procesowe z poprzedniego postępowania.

Sąd Okręgowy oddalił apelację wyjaśniając w uzasadnieniu kolejność czynności podejmowanych w wyniku złożenia skargi o wznowienie postępowania. Po jej wniesieniu należy zbadać, czy rzeczywiście wystąpiły podstaw wznowienia, a jeżeli okaże się, że tak, to - po przeprowadzeniu ponownego postępowania - sąd,

na zasadach określonych w art. 412 § 1 k.p.c., podejmuje decyzję, czy podstawa wznowienia ma wpływ na treść rozstrzygnięcia, czy też nie. Jeśli uchybienie, które doprowadziło do wznowienia nie oddziaływało na prawidłowość wydanego wcześniej orzeczenia – sąd oddala skargę na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. i to niezależnie od tego, czy skarga była oparta na podstawie restytucyjnej, czy na podstawie nieważności postępowania. W rozpoznawanym wypadku Sąd Okręgowy stwierdził, że doszło do ponownego rozpoznania tej samej sprawy przez Sąd Rejonowy, który ponowił postępowanie dowodowe w zakresie niezbędnym do oceny skargi. Z uwagi na to, że postępowanie dotknięte nieważnością miało na celu ustalenie, czy pozwany jest ojcem małoletniego powoda, przeprowadził dowód z badań DNA, który był wystarczający do jej rozstrzygnięcia. Zaskarżonym wyrokiem ustalono też alimenty, których wysokość nie była kwestionowana.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie przepisów postępowania – art. 412 § 2 k.p.c., które – jego zdaniem - miało istotny wpływ na wynik sprawy. Zwrócił uwagę, że przepis ten został prawidłowo wyłożony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2017 r., III CZP 112/16, OSNC 2017/11/125 oraz w wyrokach tego Sądu z dnia 13 maja 2009 r., III UK 5/09, OSNP 2011/1-2/17 i z dnia 15 listopada 2016 r., II PK 215/15, baza Lex nr 2178677. Jego zdaniem w przypadku stwierdzenia nieważności postępowania sprawę należy rozpoznać na nowo i wydać wyrok. Niedopuszczalne jest w takim wypadku oddalenie skargi, ponieważ prowadzi to do skutku polegającego na uczynieniu orzeczenia wydanego w postępowaniu dotkniętym nieważnością ważnym, co ma dla skarżącego taki skutek, że na jego podstawie powstało dla niego zadłużenie alimentacyjne za okres kilkunastu lat, a prokuratura Rejonowa w N. prowadzi postępowanie karne o uchylenie się od wykonania obowiązku alimentacyjnego. We wnioskach skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu, ewentualnie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, a także o uchylenie w całości wszystkich wydanych dotychczas orzeczeń w sprawach o ustalenie ojcostwa i w sprawach alimentacyjnych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Przeprowadzeniu koniecznej selekcji spraw służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi przesłanką z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., to znaczy nieważnością postępowania.

Przesłanka nieważności postępowania, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. odnosi się do postępowania w którym zostało wydane zaskarżone orzeczenie – w rozpatrywanym wypadku – wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 25 stycznia 2019 r. Postępowanie to toczyło się z udziałem stron – pozwany był zastępowany przez ustanowionego przez siebie pełnomocnika, który czynnie działał w toku postępowania i w odniesieniu do przebiegu tego postępowania apelacyjnego nie były formułowane żadne zarzuty. Zastrzeżenia skarżącego odnoszą się jedynie do formuły wyroku, jaki wydał Sąd Rejonowy po ponownym rozpoznaniu sprawy, a który – jego zdaniem powinien zawierać uchylenie wcześniejszych orzeczeń w sprawie i wydanie nowego wyroku niezależnie od tego, czy jego treść byłaby, czy też nie byłaby jednobrzmiąca z wyrokiem, którego dotyczyła skarga o wznowienie postępowania. Zarzut ten dotyczy powszechnie stosowanego – na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. - sposobu formułowania orzeczeń po wznowieniu postępowania, o którym mowa także w powoływanej przez skarżącego uchwale w sprawie III CZP 112/16. Nie jest to jednak przyczyna upoważniająca do stwierdzenia nieważności postępowania apelacyjnego. W sprawie nieważność postępowania wystąpiła jedynie przy pierwotnym rozpatrywaniu sprawy przez Sąd Rejonowy w N., zakończonym wydaniem wyroku z

dnia 22 sierpnia 2001 r., natomiast postępowanie wznowieniowe nie było tą wadą dotknięte.

W konsekwencji powołana przez skarżącego podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiła. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi pozwanego do rozpatrzenia w części dotyczącej powództwa o ustalenie ojcostwa, natomiast w zakresie odnoszącym się do alimentów skargę tę odrzucił na podstawie art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c.